

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rott minden **kedden**.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház
hozorolásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetn helyben a szer-
kesztőségénél, vagy a helybeli könyv
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven folyóvételnek. A
beigatásért minden három hasábos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díj számítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, április 26. 1859.

17. szám.

Második évi folyam.

A megszüntetett moratorium és a telepítési törvény.

Legujabban két oly organicus törvény bocsáttatott
közre Magyarország közigazgatási viszonyait szabály-
zólag, melyekről, úgy gondolom, illik is, szükséges is,
hogy e lapokban szintén elmondjunk egyetmást. Az
egyik nevezetes törvény t. i., melynek horderejéről
szólani korszerűnek tartjuk; a moratoriumot f. év
január 1-jétől kezdve véglegesen megszüntető cs. kir.
nyiltparancs, — a másik: a mult év decemb. 23-ról
kelt új telepítési törvény. Magyarországra, és volt
kapcsolt részeire nézve, mindkettő igen fontos, nagy-
jelentőségű törvény, valamint tisztán jogi, úgy nemzet-
gazdasági szempontból. Szabadjon nekünk mindkettőt a
maga összefüggésében, s különösen ezen utóbbi szem-
pontból, egy kis elemzés alá venni.

Köztudomású dolog, hogy miután a magyarországi
birtokos osztály a robot, s egyéb urbéri szolgálmányok
beneficiumától elosott, a fizetési késlelvényt beékező
törvény, átalakult viszonyainkban azért léptetett élet-
be, miszerint a birtokos osztály egyszerre meg ne ro-
hantassék, mint megrohantaték minden földbirtok a
francia hűbériség megszüntetésével. Célja volt a tör-
vénynek, hogy a porba sujtott földbirtok, s a munkás
erőktől és kereső tényezőktől elesett osztály, magához
aléltság után. Eszköze pedig e minden tekintetben di-
csérendő törvénynek, mint tudjuk, az urbéri kár-
pótlás volt. S így, in thesi, a szóban levő ország-
gazdasági műtét, minden logikai alappal birt. Ámde,
nem kell-e éreznünk, hogy az élet ebben is tulszár-
nyalta a logikát? Mert ime, tiz év pengett már le
isten jóvoltából jó és borus napok közt a moratorium
megszületése óta; az urbéri kárpótlás is kiadatott, —
és mégis: a magyar földbirtok még mindig utcaporban
hever; még maig sem tudott fölemelkedni, hogy te-
nyésző, gyümölcsöző crejével kellőleg hathasson. S
vajjon miért? Vajjon a gazdasági kedv és szorgalom;
a gazdálkodási értelem és takarékoság elmaradt talán?
Korántsem uraim! Mi az okszerű gazdálkodásban és
takarékoságban a közel tiz év alatt nagyobb előme-
netelt tettünk, mint más korszakokban századok alatt;
de azért még sem tudunk boldogulni. Mondjuk ki te-

hát hazafias őszinteséggel, hogy hol rejlik a baj. Föl-
fogásom szerint, ezen örömtelen sinylődésnek követke-
zőkben rejlenek okai.

Az ugyan tagadhatlan, hogy a gondos államkor-
mány rögtön, s minden tehetőt megtett arra nézve, mi-
szerint az urbériséget vesztett földbirtokosok a törvény
által biztosított kárpótlást minél igazságosabb arányban
megkaphassák; más részről azonban ki ne tudná, hogy
csak e tekintetben is mennyi időt emésztettek föl a
szükséges előmunkálatok? Ki ne tudná: hogy a nyert
kárpótlás távolról sem felelt meg a roppant veszte-
ségnek, s hogy ismét a kapott földtehermentesítési kö-
telezvények is mily agioval jártak? Ki ne tudná
végre: miszerint még ezen kötelezvények se a föld-
birtokos kezébe, (csekély kivétellel) hanem a hitelezők
zsebébe kerültek? Ezekhez járult pedig, hogy mivel
élni; a megmenthetőt megtartani s a földbirtokon éven-
kint növekedő államterheket is fizetni kellett: a birto-
kos osztálynak újabb adósságokba, — újabb erőtlenségbe
kelle esnie. Ezekre következett be a moratorium
általános és végleges megszüntetése, melyet, minihogy
a hitel békóit oldja meg, sokan föltétlen örömmel üd-
vözölnek. És valóban, üdvözöljük e tényt mi is, csak
hogy nem oly föltétlen odaengedéssel, mint igen sokan.
Megmondjuk okait ennek is.

Sokan, mint mondók, a moratorium végleges
megszüntetését először is a hitellel, azután pedig a
népesítéssel hozzák kapcsolatba, ekkép bölcselked-
vén: Magyarországbán a magánhitel, különösen az
utóbbi évtizedben azért sülyedt oly alá, mivel a főn-
álló moratorium mintegy a földhez enyvezte a pénz-
erőt s a forgótökéket; ez természetesen megnehezítette
az újabb hitelezéseket; sőt nagy részben elviselhetetlen
drágává tette, mely okok ismét természetesen a gaz-
dászatra csak zsibbasztólag hatottak. Más oldalról to-
vábbá, miután a moratorium a hűbéri viszonyokból
kibontakozást is részint föltartóztatá, részint késlelteté;
s miután a munkaerőtől elesett földbirtok a hitel útján
magán nem segíthetett, azt tevő szükségessé, hogy a
munkás népelemek segedelmét nyerje hát meg leg-
alább. E tekintet ismét a colonisatiót tevő szük-
ségessé. Ámde, mig a moratorium, s az ennek szülő
okát képező urbéri bonyodalmak főnállottak: a coloni-
satio kivihetetlen kísérlet maradt volna; mivel ily vi-
szonyok között, melyek mellett mig az őszinteség és zá-

logos viszonyok, s a telekkönyvi rendezések is hátra voltak : képzelhetetlen, hogy mezőgazdasági telepek alakulhattak volna.

Ime itt fogják föl helyezetünket különösen a német lapok némely publicistái, a mire nézve mi, csak következő szerény észrevételeket teszünk. Az, a mi a megakasztott hitel s a munkás erő hiányából származó s gazdaszatunkat súlyosan nyommasztó befolyásokra vonatkozólag mondatik, fölfogásunk szerint is, áll. Ne feledjük azonban, hogy még azért, mivel hogy a moratorium megszüntetett, új tőkeerőkhöz az ország nem jutott; sőt hogy az urbéri kárpotlás által nem fődöttetett, de már most a földbirtokból bíróilag szabadon kinyeshető pénztőkék, sem a pénzforgalmat meg nem élénkíthetik, — sem a féken bocsátott executiok kíséretében gazdaszatunkat elő nem mozdíthatják. A jószágok birói s föltartóztatlan elárverelése által, már most egy körülménnyel több terheli az eladósodott földbirtokosokat; a mi pedig országgazdaszati tekintetben sem kedvező, mivel bizonyos, hogy minél gyakoribbak a jószágokra vezetett executiok, annál értéktelenebbé válik a földbirtok. Ez ellen mi emberi elménkkel csak egyetlen oltalomsáncot gondolunk; a várva várt s esengve ohajtott külön országos földhitel-bankot. S midőn hisszük, hogy ennek létesülése soká nem késheik; s midőn hisszük, hogy a közhatalom egy ily törekvése körül nem kevesebb bölcseséggel mint készséggel fogja gyámolítani a hazafiui erők csoportulását, addig is, míg ez bekövetkeznék, arra nézve, hogy a magyar földbirtok mindinkább ne értéktelenedjék, s a birtokos osztály rögtönös romlásnak ne legyen kitéve, sokkal célszerűbb s tán csakis egyetlen mód: ha az eladósodott földbirtokos inkább szabad kézből árusítja el jószágait, vagy annak valamely részét, mint bevárja, hogy birói uton, legtöbb esetben becsáron alul adassék el. Ezzel kapcsolatban még egy pár szót az új telepítési törvény alkalmazásáról s horderejéről kell szólanunk.

Több oldalról hallunk oly tanácsot: hogy miután a moratorium végleges megszüntetése a magyar földbirtokot külön országos hitelbank nélkül csakugyan végromlása felé ragadná: tehát ossza fel jószágát a magyar földesur részletekre, s adja el idegen, pénzes bevándorlóknak (Der „Grundbesitz,“ 2-ik szám 1859). Egy bizonyos lap pedig azt is javasolja, hogy csak nyissanak mennél tágabb kaput a bevándorlásra, mivel így nem csak sok pénzhez jutunk azonnal, hanem mivelősi elemhez is („Die Presse,“ 9. sz. 1859.)! Uraim, én pedig azt mondom: „timealis — — dona ferentes,“ — s igyekezzetek inkább azt megérteni, hogy mikép kelljen az adott telepítési törvényt saját legjobb hasznokra fordítani s arra linbölcseségtök bélyegét nyomni. Gondoljátok meg: hogy hábár eleget adott is isten a magyarnak, még sem oly sokat, hogy azt egy kis körülménykedvezés mellett megtartani, mivelni s fölvirágoztatni ne tudná; hogy Magyarországon nem a népsokasági hiány teszi a főbajt, hanem inkább az, hogy a létező népelem nem az ország különféle vidé-

keinek gazdaszati szüksége szerint van megoszolva. Tanuljátok el azon jobbat, mit az okos német „Abbau“-nak nevez a maga nemzetgazdaszatában, s a mi főszabályul tüzi ki oda törekedni; miszerint a nagyobb birtokterületek a belső népelemek arányos szélhelyezése s áttelepítése által juttattassanak elegendő munkás kezekhez, s minél gyümöleszőbb állapotba. S e célra nekünk ott vannak a kárpátalyi megyék, ott van a túlnépes Székelyhon, hol, ha kell: munkabiró kezeket; — ha kell: testvéreket is találhatunk.

Mészáros Károly.

Kucsiuk Mehemet temesvári Basának két eredeti levele 1-ő Apafi Mihályhoz.

I.

Én Hatalmas Győzhetetlen Császárukknak Tömös-vári, és Jenei Vég-várainak Beglerbégje ¹⁾, és Erdélyben levő fényes hadainak Fő-Szerdárja Kucziuk Mehemet Passa ajánlom szolgálatomat Nagyságoznak.

(Ez alatt, egy a papírra nyomott fekete török pecsét helye.)

Az Nágod postája által nekem irott levelét elvöttem, melyből Nágod kívánságát megérteltem: hogy azokat az törököket, az kik mi alkalmatlanságát cselekedtek, megbüntetnük. Azért én mindjárt elküldöm zászlóstól, hogy felkeressék őket, és be hozzák; s Nágod meg is hallja, hogy meg büntettem; mert az török nemzetben eddig is meg nem engedték, s ez után is meg nem engedjük, hogy a féle illetlenséget cselekedjenek: Azért ha ez az innep ²⁾ eltelik, csőtörtökön az vagy pénteken Nágod bejőjön, ³⁾ hogy beszélgethessek Nágoddal az Segesvár indulás felől; mert egy néhány nappal Szállás-csütöt is kell hocsátnunk, az élés oda szállítás felől is kell beszélgetnünk. Mostan érkezvén Czákovári 15. személy s 16. ló: Azért Nágod adasson czédulát hogy Vásárhelyről szállítsanak élést nekik: Az mely török viszi ezt az levelet, annak az kezébe adják azt az czédulát; annak felette az én Quártélyom házi gazdája, én nekem gazdálkodni nem akar az meddig az Nágod czéduláját nem látják, azért kívánom Ngodtól, hogy én nekem küldjön oly czédulát, az ki szolljon az Nagy-Sinki biróknak, hogy mikor oda küldök, hijában ne járjanak. Az télen ne is busitsam Nágodat felölle, hanem hadd gazdálkodjanak szénáért, és élésért. Annak felette érteltem, hogy Kálnoki Mihály meg jött; azért az Rác az kinek ados itt van: Kálnoki Mihályt is az portékáját is küldje ide, fizetesse meg neki, mert sok ideje, hogy itt vagyón; hadd mehessen haza. Az tárt is sok időtől fogva itt váraozik, még 610. tallér még hátra lévén, fizetesse meg az Kövér Mihály

Jegyzetek: ¹⁾ három lófarku basa.

²⁾ Karácsonyi ünnepek.

³⁾ Segesvár melletti táborából.

adosságáról; mert esztendő által várakozik itt; hadd mondhasson jó emlékezetet Nágod felől. Erről választ várok Nágodtól. Ezek után Isten áldása maradjon Nágoddal. Költ Szász-Medgyesen 25-ik napján Karácson havának.¹⁾

Eddig 6. levelet adott Nágod Szeben-Székbe, hogy gazdálkodjanak; két emberemet is küldöttem volt el velek, de az Nágod levelére semmit nem gazdálkodtak; sőt azt mondotta az Szebeni Királybiró²⁾ hogy ha Apafi Mihály oda megyen is, hogy ha hozzájok lötet, bizony Ő is hozzá lötet; még sem gazdálkodik.³⁾ Azért ha ő az fejedelem; az vagy Nagyságod? — lássa, ha meg bünteti-o vagy nem? — Nágod azért írjon Áli Passának fellöle. Én is irok. Ő Nagsága eligazítja. De ha ír Nágod, az levelet hozzák ide; ahoz képest irok én is Áli Passának ő Nágúnak. Azokat az törököket oda küldöttem Nágodhoz; vagy Quartélyt, vagy Vásárhelyről adasson élest nekik.

Külcim: Az Tekintetes és Nagyságos Apafi Mihály uramnak, Erdély országnak Fejedelmének, Magyar Ország hozzá tartozó Réseinek urának, nekem jó akaró Barátomnak adassék.⁴⁾

II.

Hozzám illendő tisztesség dologban való szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek. Isten minden jókkal áldja; Kívánom.

Ez levelemmel kellek Kgelmedet megtalálnom: hogy jövének hozzám az Gyulai urak panaszkodának: hogy az jószágokat az Erdélyi Párton levő urak akarják pusztítani. Mostan is penighlen fenn nevezott (az az: gyulai) és szegény ujfalusi rácz jobbágyok is, az gyulai sanczaságban⁵⁾ valók jövének hozzám, hogy Bethlen Domokos és Tisza István fiai háborgatják őket, és az mint az előtt néhány esztendőül fogván voltanak, mostan abban nem akarja tartani őket, hanem illetlen kívánságot kívánnak tőlük, az ki még eddig az gyulai sanczaságban nem volt szokás; mert mostan Bethlen Domokos bizta őket Kállóban, az Vér Mihály kezében; és az Tisza fiai, az mostoha iffiak kezében Tokai Cseh Mihály kezében az felföldi pártra. Magam is nem tudom hogy mi annak az oka? hanem kérem Kgelmedet, mint szomszéd ur Barátomat, hogy ez dolog felől végezzen mind Bethlen Domokossal,

¹⁾ Az évszám nincs kiírva; de a szövegből világos, hogy az 1661-ik évre tehető.

²⁾ Kapp Jakab.

³⁾ Ekkor Kemény János a fejedelem, Apafi versenytársa még élt; és Leopold császár protectioja alattlétén, német sereggel volt segítve; nem csoda tehát, ha a körültekintő szász ur, a 35. napos új-fejedelem levelét nem igen vette figyelembe; mert „Est nulli certum cui Mars vult cedere sertum.”

⁴⁾ Az eredetiből mely meg van a károlyfehérvári könyvtárban, közöltetik.

⁵⁾ Sándsiaság = vidék, kerület.

mind pedig az Tisza fijaival, hogy az ilyen illetlen dolognak hagyjanak békét, ne rontassák és ne pusztitassák; mert az Urat, ha úgy leszen az dolog, az Hatalmas Győzhetetlen Császárhoz küldöm, — és Kegyelmednek is valami baja ne legyen felölle! — hanem az minthogy az előtt minden háztul egy egy tallért meg adtak, — mostan is azt meg adják valahová kívánatitak. De az minemü kívánságot kívánnak, hogy minden gabonájoknak fele dézmáját kívánják az mi eddigszokás nem volt, mostan is annak hagyjanak békét. Hanem ihon ez levéllel megyen az régi barátságért, az magam emberét Deli Ibraimt küldtem Kgelmedhez az szegény jobbágyokkal, — hanem Kgelmedtől jó választ várok. Ezen dolog felől Kgelmednek penighlen immár két versbeli levelemet is küldtem, és kegyelmed semmi feleletet nem tött, hanem immár mostan Kgelmed tudja, és látja az dolgot, hogy ez után is én reám is ne vessen. — Ezek után Isten Kegyelmeddel.

Én az Győzhetetlen Török Császárnak Dunán innen való Várainak Fő-Gondviselője, és Hatalmas Passája Kucsuk Mehmet Passa, Tömös-Várnak, és Jenőnek Fő-Passája, kegyelmednek Barátja. Szolgállok.¹⁾

Külcim: Ez levelem adassék Erdély országának Fejedelmének Apafi Mihálynak, nekem régi ismerő Barátomnak kezében.²⁾

Dr. Ötvös Agoston.

Mommsen Tivadar római története.

(Vége.)

Dacára nagy keresztény-german multkorunknak a józan emberi észre s műveltségre nézve még nagyon hátra volnánk, ha először a római műveltséget s aztán ennek közbenjárása által a görögöt nem találtuk volna fel. A journalista Cicero közbenjárója korunk erkölcsi értelmi eszméletének, valamint a journalista Voltaire annak ujtója. Szerelmetes, tisztelet parancsoló személyesség egyikök sem volt, voltaképen lángész sem, minden esetre Cicero kevesbbé, mint Voltaire, s még is a világ az ő haladásában ezen könnyelmű íróknak többet köszönhet, mint néhány száz tudós nyelvésznek. — Ezen a jelenkorra való tekintet Caesar jellemzését is némikép kétséssé teszi. A francia köztársaság még nem volt egy éves, midőn írók léptek föl, kik jó hiszomben a világnak hirdették, hogy a népek szabadságának ideje elmúlt s a Caesarok ideje ismét

¹⁾ Hiányzik a kelés helye, és ideje. — Valószínű-költ Temesvárt 1670. körül.

²⁾ Ezen levél áll egy közép nagyságu ivréből, melynek papírja kisikált, fényes, és vastag. Az írás apró törökös betűkből áll, melynek elolvasása gyakorlottságot kíván.

A levél össze-hajtása hasonlít a mostanihoz; és a pecsét a maga helyén kívülről spanyol viasz, de a melyről a címer letöredezett. — Meg van eredetiben a károlyfehérvári könyvtárban.

eljöve; hogy az emberek a szabadságra többé nem alkalmasak, s csak egy elszánt férfiú vasakarata képes a rothadt állapotoknak külső állandóságot adni. Ez új vezérszó volt, s Europa a régi vezérszavakra szívéből bele unt. Folyvást szorította ki egyik jogalap a másikat, egyik alkotmányos rendszer a másik helyére lépett, egyik sem bizonyítja be belső szükségét. A doctrinek megvetésre jutottak, valódi politica, azaz tetterő s eltökéltség után volt a vágy. Bár mily gondosan is ügyekszik a történetíró, csak azon idő szellemét leírni, melyel foglalkozik, még is a multkor minden alakja egyszersmind tükör lesz a jelenkorra nézve. Oly kor ellenében, melynek felületén csak erőtlen rángatózások láthatók, az erő, a lángelműség, az elszánt akarat istenítése valóban igazolva van; de célirányos volna, mindig átlátszatni, hogy az erő is akkor tűnik fel legnemesebben, ha a törvénnyel párosul. A romaiak végzetők által a monarchiához hajtottak, mivel hódításaik kiterjedése a nemzeti öntudat egységét megszüntetvé, továbbá mivel az ókor a képviselői rendszert még nem találta fel, az egyetlen utat egy nagyobb államban, a népnek a kormányzásbani részesítésre a nélkül, hogy az anarchiai veszélyre jutna. Mindkét tekintetben tovább vagyunk a romai nemzetnél. Az újabb idő valóságos nemzeteket állított elé, melyek tartalmukban határukat is találják, s találta a módot, a tömeget képviselők által rendezni s az által az állam-szerkezetbe fölvenni. Ezen módokat nem akarjuk hitványoknak tekinteni, minthogy pillanatnyi minéműségökben nem kedvező benyomásaik, sőt inkább, nem félvén attól, hogy doctrineknek tartassunk, a nemzeti kifejlés palladiumának tekintjük s akkor sem kívánunk magunknak egy Cajus Julius Caesart, ha ez valódisággal képes lenne minket a jelen helyzet kellemetlen benyomásaiból kisegíteni. A természetes kifejlés lassabban vezet a célhoz, de gyümölcsesei tartósabbak.

—b—

Selmec földtani és ipar tekintetben. *)

II.

A selmeci nagy bányászacademia körülbelől 1750-ben alapítottatott Maria Theresia királynő által; rendeztetett 1766-ban: midőn az négy osztályba osztatott be. — A bányászok számára előadott tárgyak következők:

I-ső év; első félévben: általános v. betűmennyiségtan; fennső mennyiségtan, fekvésrajz.

Előadó tanárok: cs.kir. bányászati tanácsos Jenny Károly, Pöschl Eduard urak. Segédtanárok: Hühl József, Reichardt Leonard urak.

Második félévben: Erőmű- s természettan, ábrázoló mértan.

Előadják: cs. kir. b. tan. Pöschl Eduard, Jenny Károly urak. Segédek: Hühl József, Reichardt Leonard urak.

II-ik év; második félévben: Ásványtan, építészeti; egész év alatt árnyalati- s távlati rajz.

Előadják: cs. k. b. t. Pettkó János, Pöschl Eduard urak. Segédek: Paulini Sándor, Hühl József urak.

Első félévben: vegytan; előadja Curter József tanár ur. Segéd tanár: Méhes Rezső.

III-ik év; első félévben: föld- s öslénytan; az erdőszetből kivonat, építészeti rajz.

Előadják: cs. kir. b. t. Pettkó János, Pöschl Eduard, Schwarz Frigyes urak. Segéd tanárok: Paulini Sándor, Hühl József, Makonyi Soma urak.

Második félévben: bányászat, irálytan, géptani rajz.

Előadják: cs. k. b. t. Pöschl József, Faller Gusztáv tanár urak. Segédek: Reichardt Leonard. Sturm Frigyes urak.

IV-ik év első felében: föld- s bányamérés, géptan s bányajog.

Előadják: cs. k. b. t. Faller Gusztáv ur. Segéd tanár: Sturm Frigyes ur. A bányajogot az igazgatóságnál levő egyik hivatalnok adja elő ideiglenesen.

Második félévben: kohászat, számadástan (Dopia) előadják: Curter József tanár ur. Segéd: Méhes Rezső ur.

Erdőszeti tantárgyak.

Az erdőszök számára.

Az erdőszetet hallgató ifjuság az első évben együtt hallgatja a bányász ifjussággal a tantárgyakat.

II-ik év; első felében: Életműves vegytan, természetrájz.

Előadja: Curter József tanár ur. Segéd: Méhes Rezső ur.

Második félévben: építészeti, számvitel, aránylati- s távlati rajz egész év alatt.

Előadó: cs. k. b. t. Pöschl Eduard t. ur. Segéd: Reichardt Leonhardt ur.

III. év első felében: erdőszeti, növény- s termelésstan s építészeti rajz.

Előadják: cs. k. b. t. Schwarz Frigyes, Pöschl Eduard tan. urak. Segédek: Makonyi Soma, Reichardt Leonhardt urak.

Második félévben: gyakorlati mértan, becslés (taxatio), erdőjog, irálytan, gépészeti rajz. Előadják a fenebbiek.

Rendkívüli tantárgyak.

Előadottnak: csütörtökön és vasárnap.

Vegytan.

Hallgatják a kohászatra készülő ifjak, van számukra rendezve egy elkülönített s jól felszerelt vegy-kémde (Chem. Labor) a hol gyakorlatilag működnek azok.

Ezen nagyszerű intézet kitünőségét emeli az is, hogy a tanérek mind celebritások a tudomány terén; jeles szakférfiak! Hát ha még ide gondoljuk a jól felszerelt s szakok szerint rendezett természet-ásványtani szertárat (museumokat) nagyszerű vegy-kémde (chem. labor) jó karban tartott növénykertet. Mindazok arra szolgálnak, hogy ezen cs. kir. intézet „honunk büszkeségévé” válják; s külföld előtt is tekintélynek

*) Lásd a „Dclejtü” 5. számát.

ismertessék el : mi hogy úgy van, már abból is kiderül, hogy sok külföldi ifjuság látogatja meg évenként az intézetet, s folytatandja itt szakmáját.

Dacára mindezeknek, még is úgy lehet észrevenni, hogy az ifjuság száma évenként csökken, minek okátalan a megszorodni kezdett realiskolák s öszmüintézetekben keresendő.

A selmeci ev. főgymnasium.

Örömmel telik el az ember keble, midőn látja, hogy a honban létező magasb tanodák s reálok küzdelmi idejükön tul vannak; s többé nem fennmaradásukért küzdenek : hanem a babérért, melyet a keblökben képződött tanoncok tudományokbani előhaladásuk- s jó erkölcsükkel nyertek, s vívtak ki számukra.

De fájdalom! vannak e honban még magasb tanodák, melyeknek létök kétes; küzdelmük folytonos csak a fennmaradásért is! Állanak ugyan azok, de „egykori nagyságuk emlékhireként.“ Kérdezi a t. olvasó talán, hogyan, lehetséges-e : hogy ilyen tanodák is léteznének? hiszen mi azokról semmit sem tudunk?! Pedig úgy van! Szép honunk, két ellenirányu — külön — zugában levő protestans tanodákat értem én. A Máramaros-szigethit és selmechányait. Az elsőre fölmosolygott már a tavasz éltető napsugara; a tanodaügy élén ösmeretes jellemű, buzgó, tevékeny szellemű hazafi áll, id. gr. Teleki Domokos ur: e névhez sikert, áldást szoktunk csatolni; „a remény tehát érett valósággá fejlődik,“ hogy Szigethen főgymnasium leszen; mely nagyszerű hivatásának, céljának megfelelő. Ott tehát nyugodtan lehet nézni a jövő elibe. De kérdem; így áll-e a dolog Selmecen? szomoruan kell bevallanom, hogy „nem,“ pedig a selmeci főgymnasium hivatása, célja nem kevésbé nagyszerű, szent : mint a szigetié! Ide sereglenek 2—300-ankint az ifjak; s kik azok? kérdezi a t. olvasó! Ezek nagyobbára idegen újkunk, — tótok, németek — de kik a társadalmi viszonyokból fejlődő nyelvzsükségességét belátván; a magyar nyelvet, mint minden viszonyok közt szükségeset, megtanulni, elsajátítani kívánják! S célt is érnek : mivel vannak olyan tanoncok, kik az év kezdetével anyanyelvükön kívül egyebet nem tudtak; s már az év közepe felé, képesek magyarul felmondani a tantárgyakat. Itt tehát a szent célt a tanoda megközelíti! De hogy azt tehesse soká és folytonosan, szükségeltetnék itt is az ügy élére egy tekintélyes, áldozatkész, siker fölött biztosító, buzgó honfi, gondnok! Egy ilyen, összhangzatosan az egyházzal — presbyteriummal — képes volna letenni az alapot, melyen szilárdul megállna a most alapjában megrendült épület!? Igen : mivel csak egyes adományok, s külföldről kapott segélypénzből fizetheti szegényesen a tanárokat.

Hazafiak, tiszt. prot. férfiak! karoljátok föl ez ügyet; nem provinciális, de közérdekű ügy — a hon ügye ez!? Az idő itt van : tisztába kell jönni egyszer már az ügy iránt is; itt tovább huzni, halogatni a dolgot, bűnös hanyagság volna! Selmec helyzeténél

fogva kivivta magának az előnyt, a szülék egyetemes bizalmát! Tények igazolják : hogy itt van, s lesz a vidék növendékeinek központja — köztanodája. — Beszterce is megállhat; de úgy látszik az ő hivatása legföljebb algymnasium v. alreállá válni; tovább nehezen haladhat! Ily minőségben üdvözöljük őt; s ennyivel be kell érnie!?

De Selmec, hol nagy bányászacademia is van; inkább is megfelelhet kitűzött céljának; itt lehet nagyban is bemutatni a természettani, természetrajzi tárgyakat; hol annyi nevezetes, s gazdag gyűjtemények vannak rendelkezésére — használhatására — az intézetnek! Azért hát lelkes honfiak! ne vonjátok meg segéd kezeiteket ezen „epedő, gyászba öltözött anyától, a selm. ev. főgymnasiumtól.“ Tenmagatoknak, a jövő nemzedéknek, s így közvetve a honnak tesztek szolgálatot, midőn a tanodát pártoljátok!?

De kérdezhetné megint valaki : hogyan lehetne ezt is pártolni, midőn most a pesti s mások is pártolásért esdenek! A felelet már ki volt mondva : a Prot. egyh. és iskolai lapban. E lap tiszt. szerkesztője egy közelebbi cikkében megfejtette a nehéz feladatot elméletileg; de gyakorlatilag is meg van már az vitatva; terv van már készítve, csak életbe kell azt léptetnie! Léptessük hát életbe azt, de hamar; míg az újév elért! Adjunk újévi ajándékot legalább is a két „epedőbb anyáknak“ a pesti prot. seminariumnak és a selmeci ev. főgymnasiumnak. Ők, mint gyöngéden szerető anyák, szivvérüket is szereteteiknek adandják! Hogy ezt lehessen tenni, ismétlem : léptessük életbe a „Domesticat illető tervet,“ kötelezzük magunkat legalább is tíz évre kivétel nélkül minden protestansok évenkénti egy forint öt krajcár — új pénzben — befizetésére a prot. egyház domesticai cassába. Ekkor lelkes honfiak! lesz prot. pesti seminarium; lesz selmeci ev. főgymnasium; s így tovább más intézetek felvirágoztatása.

Vajha gyöngé szózatomban ne lenne a pusztában elhangzó üres hang! vajha az újév örömet tartósat adna a prot. egyház minden tagjainak! s az adni is fog minden esetre, de fő „fel-tét mi nélkül nem“ : hogy saját ügyünkbe, saját célaink elérésére adjunk mi is magunknak néhány megtakargatott filléreinkből egy forint öt krajcárt tíz évre!?

Három millio tiszt. protestans honfiak, testvérek! itt a menyegző napja; nyujtsatok kezét; kössük meg e frigyet legalább is tíz évre! így nyugodtak lehettek : mert a prot. figyerekek sorsa biztosítva lesz : ők tanulhatnak, képezhetik magukat, s lehetnek a honnak jó polgárai, támaszai!! Csak így; másképp nem is!; különben tengődünk, senyedünk, s talán el is veszünk!

De isten ettől őrzend : ha elég erősnek- és önzésteleneknek bizonyítandjuk be magunkat!

Megemlítendő még itt : hogy Selmecen van a kath. atyafiaknak nyolc osztályu nyilvános főgymnasiumok. Itt a tannyelv kirekesztőleg német.

Nagy Soma.

T Á R C A.

A sors álnoksága.

Novella.

Irta Thöbey.

(Folytatás.)

E naptól kezdve Hidfőy szüntelen a bizonyítványok szerzésével foglalkozott. Először is Bécsbe utazott; itt Anna és gróf Eleméry István ismerősei közül sokan éltek, kik mindnyájan emlékeztek a szerencsétlen pár történetére, valamint arra is, hogy Eleméry gróf fiának számára a törvényesítést kinyeré; még arra is emlékeztek némelyek, hogy Eleméry gróf fiával mely napon indult el Bécsből.

Azután Maros-Szegre utazott Hidfőy; itt is sokan emlékeztek még arra, hogy István mikor és hol találta fel az öreg plébános által, ki azonban ekkor már nem élt; néhány öreg paraszt azt beszélt, hogy a feltalált gyermek szavaiból multját illetőleg nem lehetett egyebet megérteni mint azt, hogy nagyon sokáig setétben tartatott, azután pedig kocsin a Maros partjára vitetett s itt letétetett.

Ezen és hozzájuk hasonló bizonyítványok fáradságos gyűjtésével, a tények, hosszas fontolgatással járó összeállításával több év telt el; végre együtt volt minden feltalálható okmány; a gyermek törvényesítéséről szóló okiratok és a királyi kegylevél hiányoztak ugyan, de Hidfőy reménylő, hogy ezek nem elkerülhetetlenül szükségesek védené igényeinek elismeréséhez; ugyanis Bécsben még több főhivatalnok élt, kiknek kezein keresztül mentek Eleméry István folyomódásai, valamint az ezekre kiadott válaszok is; szóval igen sokan tudták, hogy a királyi kegy megadatott a kérőnek.

Hidfőy tehát, mint láttuk, tudatá Istvánnal szándékát s azután megkezdé a nagyszerű pert.

Törvényszéki bizományok küldettek mind azon helyekre, melyeket Hidfőy kijelölt: Bécsbe, Maroszegre, B...be; a maroszegei lakosok állításai a legtisztább öszhangzásban állottak Erdész Pál vallomásaival s a közte és Eleméryné közt váltott levelek tartalmával; a levelekben ugyan azon nap volt, mint István kitételének napja említve, melyen a gyermek, a maroszegei lakosok állítása szerint a plébános által megtaláltatott; a B...i udvarház földalatti terme is megvizsgáltatott; itt ruhadarabok találtattak, melyekben Anna egy barátnéja a kis István egy öltönyét ismeré fel, melyet Anna maga készített fia számára, s mely iránt Eleméry oly nagy kegyelettel viseltetett, hogy azt különös ünnepeken, mint kedveseinek név- és születés napjain felölteté fiával; azon nap, melynek estvéjén Elemérynek meg kellett volna érkeznie kastélyában, éppen Anna születése napja volt.

Továbbá találtatott a földalatti szobában egy gyermeking melyre az Eleméry cimere volt himezve.

E bizonyítványok nagyon tisztán s világosan tüntették fel Anna fiának s a maroszegei leleneknek azonosságát; mind ez adatok s vallomások annyira öszszevágók voltak, hogy a törvény emberei csakhamar beláták Hidfőy állításának alaposágát. Azonban István törvényesítése nem volt még bebizonyítva s ez látszott a munka nehezebb részének s a kéte-sebb sikerű dolognak.

Hidfőy veszíteni kezdé reményét; ugy látszék, hogy a törvényesítő iratok felmutatása nélkül nehéz lesz megnyerni a pert; hogy pedig ezek feltaláltassanak azt nem lehetett remélni; még hátra volt ugyan két főhivatalnok, kiknek vallomásai még nem terjesztettek elé a törvényszéknek, s kik biznysággal állíták, hogy Eleméry részesült a királyi kegyben, melyért folyamodott; s ezen tekintélyes személyek nagy hitellel bíró szavától még remélt Hidfőy valamit.

Minden reményét tehát még nem veszté el, hanem meg-

bánni kezdé, hogy Istvánnal közölte szándékát s ezáltal őt nyugalmából felháborítva, talán oly reményeket ébresztett keblében, melyek az ifju lelkét egész életére keserűséggel s elégedetlenséggel tölthetik el.

István ez idő alatt jóakarójának tanácsát követve, életmódját megváltoztatá, megszünt az egész napot szobájában ülve s írva tölteni; nem volt oly rossz idő, oly csikorgó hideg, melyben legalább három óráig tartó sétát ne tett volna naponkint; gyakrabban mint azelőtt járt a színházba, mely őt mindig a legnagyobb élvezetben részesíté.

Es mikor elolvadt a hó, mikor kiengedett a fagy s a mező zöldülni, a fák bimbózdni kezdetek, akkor kezdődtek el István boldog napjai; sétatái ekkor reggeltől estig tartottak s néhány hét múlva a budai hegyekben nem volt egy fa, nem volt egy bokor, melyet ne ismert volna, és ha lihegve fáradtan igyekezett fel valamely meredek hegyre, ha pihenve feküdt a gyepon, kies völgyben, magas fák árnyékában, lelkét mindig ugyanazon gondolat, ugyanazon kép foglálá el.

István megváltozott azon est óta, melyen először láttuk; István ez időtől fogva ábrándozni kezdett, mit azelőtt soha sem tett. István előtt eddig ismeretlen érzés volt a szerelem, annál mélyebb benyomást tett egész lényére az első ilyenmű érzés, mely szívében megzendült.

Gyakran látá ama est óta azon szép ifju leányt, s minden látásánál óriásilag nőtt szívében az első szerelem; számtalanszor lebegett ajkán ama kérdés: hogy hívják ama hölgyet? de valahányszor szomszédjához akart fordulni, hogy e szavakat intézze hozzá, mindannyiszor végtelen szégyenérzet kényszeríté a hallgatásra, ilyenkor érzé, hogy minden vére arcába tolu, s hogy kénytelen lenne szeméit a megszólított tekintete előtt lestitni, pedig halálra szégyelne magát, ha amaz ezt látva, kitalálná a kérdés indokát.

Egy gyermek naplójából.

Január 29-én.

Tegnap ismét a színházban voltam, pedig nem akartam menni, de Renardné nagyon kívánta, mert ugy mondá, hogy gróf Stretti őrnagy herceg Hohenhorst dsidás századost akarja bemutatni páholyunkban. Nevelőnőm már előre is roppantul dicséré, hogy mily szép és lovagias ember, s hogy az iszonyu régi és nagy család, melyből származik, már a tizenhatodik században birodalmi hercegi rangra emeltetett; míg a színházba mentünk mindig róla beszélt s midőn haza jöttünk, folytatá dicsbeszédét. A herceg szép férfi, fekete szeme és haja van; ezt lehetetlen volt elfelejtenem, annyit emlegette Renardné.

Egy ifjut is láttam a színházban. — De ott tulajdonkép igen sokat láttam, nem tudom mi érdemesíti éppen ez egyet arra, hogy naplómban emlitem; de mi is jutott eszembe? Talán azért maradt emlékezetemben, mert az előcsarnokban ismét látám, s midőn tekintetem reá esett, ő hirtelen elfordult s öszszerezent mintha megijedt volna.

Február 18-án.

Őt órákor jöttünk haza a táncestélyből; mily sok táncestélyben voltam máris, mégis mindegyiknek ugy örülök, mint örültem az elsőnek; nem lehet a világon nagyobb élvezet a táncnál; mily kellemes a vig zene hangjánál tova repülni, mintha szellők vinnének; mily üdítő peggésbe hozza e mozgás a vért, s még a fáradság is oly kellemes utána.

Táncmesterem nem nagyon udvarias, sőt éppen ellenkezője az udvariasságnak; mindig gunyolódik s azt mondja, hogy rosszul táncolok, különösen a tactust soha sem tartom meg; de miért nem is játszanak a zenészek gyorsabban. Csak

az vigasztal, hogy ő barátnéimnek is ilyeneket szokott mondani, s még soha sem hallottam, hogy egy tanítványát dicsérte volna.

Tegnap többször táncoltam Hohenhorst herceggel; nevelőnőm ezt mondja, hogy igen jó táncos.

Kár hogy a bálók oly ritkák; miért nem adhatok én bált? Ezt tegnap is sohajtvá mondtam nevelőnőmnek s ő ismét azt felelte a mit rendesen szokott: hogy ha férjhez megyek, annyit adhatok, a mennyit akarok, s hozzá tévé, hogy Hohenhorst herceg is nagyon szereti a bálókat; egyáltalában Renardné nagyon sokat beszél a hercegről, és mindig dicsérőleg.

— A herceg nem gazdag ugyan, de külseje, neve s címe milliokkal ér fel, szokta mondani.

Ma egy szép olajfestvényt, egy tájképet láttam; hegyes vidéket ábrázolt eső után; a fű oly szép zöld, oly friss volt, a fák esőcseppekkel terhelt levelei oly szépek voltak, midőn egy könnyű szél hullámainál érintve, mind egy oldalra hajták lombos végöket. Egy mohos szikláról víz omlott le s az esésben ivet képező víz alatt virágok nyitak; oly szép volt ez; s a valóságban mind ez még szebb.

Igaz, nagyon szeretem a táncot és zenét, de mind a mellett gyakran vágyom a természetbe, olykor a legfényesebb táncvigalom közepette eszembe jut Elemérvár, hol gyermekésem éveit töltöttem, eszembe jutnak a magas hegyek, a sötét erdők; ott a fenyő illattal telt légben még könnyebben lélekszik a kebel.

Március 20-án.

Már ismét, talán már tizedszer láttam a színházban ama ifjút, kit akkor láték először, midőn Hohenhorst herceg bemutatattá magát. Mind a mellett hogy tekintetem reá esett, ő mindig másfelé volt fordulva, észrehevém, hogy mikor általam nem láttatni vél, reám néz. Különös; mi által érdekelem én ez idegent annyira?

Ma gyámnokommal, báró Kólthyval egy sétát tettünk a városban; gyámnokom nem volt oly jó kedvű, oly élces mint mások; kérdéseimre, hogy mi szomorítja, kiterő feleleteket adott.

A váci utca közepe táján szembe jött velünk ama ifju, kit említék; szemei most is rajtam függtek. Egy oldalutcaból egy magas férfi lépett elő, ki azon ifju után sietett, s mint-hogy az idegen gyorsan ment, tehát utána kiáltott: István, István! De az Istvánnak szólított nem hallá, s csak midőn a másik utólérte és vállára tette kezét, vette őt észre, s ekkor úgy látszék nagyon megörült; kezét ráztak s azután barátságos beszélgetés közt folytaták az utat. E jelenetet azért írom itt le, mert úgy hiszem hogy gyámnokom szokatlan komolysága és ama idegen férfi közt valamely összefüggés létezik; észre vevém, hogy mikor gyámnokom ez idegent meglátta, arca még jobban elsötétült; de nem mertem ennek okát kérdeni.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— Mikrophotographia. „The Photographie News“ következő érdekes felfedezésről tudósít. Nem rég két kis üvegdarabkát mutattak nekem, melyeknek közepén szemem nagy megerőltetése után foltot fedeztem fel körülbelül $\frac{1}{16}$ hüvelyk átmérőjűt, mely emberfőhöz hasonlított; a másik üvegen az $\frac{1}{8}$ hüvelyk átmérőjű folt semmihez nem hasonlított. Midőn az első üveg darabkát a világosság felé tartám, és egy erősen nagyító készleten át megnézém, egy tökéletes kivitelű arcképet ismertem meg, a másik üvegen pedig egy öt hasonló arcképből álló csoportot. Mire nem volna használható a photographirozás ezen módora? Háboru idejében a legterjedelmesebb rendeleték valami gombban, vagy iróntartó fejében elférnének, és a tábornoknak vagy hadügyminister-

nek csak nagyító üvegre volna szüksége, e mellett a kémek felhasználásától, és az emberek felakasztatásától megkímélhetné magát; egy álladalom minden levéltárai burnót szelencébe volnának szoríthatók. Ha ezen művészetet Omar idejében ismerték volna, az alexandrini könyvtár fölperzseltetése nem volna pótolhatlan veszteség.

Figyelem a geographiára! Legjobb hazai német politikai lapunk a P. N. után azt a hirt közli, hogy Bartakovics Béla Tisza-Roffon kath. iskolát alapított, és hozzá teszi — t. i. a német lap, de nem a Pesti Napló — hogy T. Roff a Balaton melletti Fűrednél fekszik. Kérjük; Tisza-Roff Tisza Fűred mellett fekszik, és a P. N. tiszafüredi levelezője tett jelentést az említett alapítványról.

— A Marston-Moor melletti csatátér, hol Cromwell első győzelmét vette a royalistákon, nemrég munkások által felszántatott, kik egyik helyen valódi temetőre akadtak. Eleinte nagyon megszeppentek ezen kincs fölött; egy gyakorlati fő azonban közülök azon gondolatra jutott, hogy a hullák szájüregét vizsgálja, és a legjobb fogakat, hol ezek feléje fognak fehérteni kizsákmányolja. Merész példáját a többiek is követték, mindnyájan fogakat szedegettek, hogy azon iparosoknak eladják, kik hamis fogakat készítenek. Így aztán sok előkelő hölgye a magas rangu világnak vendégszeretőleg puritán fogakat veend szájába, a melyek egy I. Károly elleni bösz harcoló állkapcsájában gyökereztek. — Azt olvasóink tán szintén tudják, hogy a déli tenger szigeteinek lakosai különös szép apró és fehér fogakkal vannak a természet által megáldva. Ezeket az angolok pálinka, csemegék, pipere ajándékokkal rá tudják venni, hogy fogait kihuzatják, mely fogak aztán kereskedési cikké lesznek Európába.

— Teheranban, a perzsa Schah orvosának tudósítása szerint, az asszonyi tejet úgy árulják, mint a tehéntejet, — meszelyenkint. Elaggott elgyengült emberek, és nehéz betegségből felüdülők ottan 150 drachma anyatejet isznak naponta. Leginkább a mellbetegségből felüdülőknél a legkétségtelenebb siker tapasztaltatott.

— Mikép lehet a papirból zsír- vagy olajfoltokat kivenni. — Vegyünk égetett magnesiát (magnesia alba) s kevés vízzel alakítsuk pépne mű anyaggá; ezen anyagot azután ecset segítségével kenjük a foltra, hagyjuk rajta megszáradni, s aztán késsel vigyázva vakarjuk le róla. Ha az első kísérlet után a folt meglátszik, a műtetet ismételni kell.

— Liszt Ferenc sokat emlegetett műve; „a magyar zenéről és cigányokról“ nem sokára meg fog jelenni és pedig egyszerre francia, német, és magyar nyelven. E munka leendő valószínűleg a hid, melyen át az eddig csak csárdákban, kunyhókban tengődő s némileg csak közelbbről emancipált sajtáságos cigány-zene a magasb művészet csarnokába bejuthat.

— A m. Akademia költségén megjelent: a „magyar történeti emlékek“ első osztályának 2-ik kötete, s második osztályának 4-ik kötete. Kiadja a magyar Akademia történelmi bizottmánya. Az eddig megjelent kötetek következők: I. folyam 1857. I. osztály; Okmánytárak 1-ső kötet: Brüsszeli okmánytár, 1-ső köt. II. osztály: Irók. 1-ső kötet: Szerémi György Emlékirata Magyarország romlásáról. — 2. és 3. kötet: Verancsics Antal összes munkái 1-ső és 2-dik. — II. folyam 1858. I. osztály: Okmánytárak. 1-ő kötet: Brüsszeli magyar okmánytár 2-dik köt. II. osztály: Irók. 4-ik kötet: Verancsics 3-dik kötete. Jún még ehhez az I. oszt. 8-dik kötete: Brüsszeli okmány 3-dik köt. II. oszt. 5-dik kötete: Verancsics 4-dik köt. Minden folyam négy kötetet hoz, s előfizetési ára 10 ft. c. p. Minden kötet egyenkint is kapható 3 frton e. p.

— Megjelent: „Rögtöni fagyalt készítés titka,“ azaz: mint kell telben egy pár perc alatt a legfinomabb fagyaltot legnagyobb mennyiségben és többfelőt egyszerre előállítani, mely nyárig is eltartható. Toldalékol: miként lehet négy tüvel egyszerre két harisnyát kötni? Irta D. Fülöp Francziska. Szerzőné sajtája. — Hogy e titok lényegére nézve

felette egyszerű, s hogy a benn ajánlt készítmód igen olcsóba kerül, arról e kis könyv olvasója csakhamar meggyőződik. E mű ára 1 pft. vagyis 1 frt. 5 kr. újpénz s belőle még nehány fölösleges példány kapható t. c. Brassai Sámuel tanár urnál Pesten Lázár utcában 11. sz. alatt, és a szerzőnőnél Budán Vizivárosban Bécsi kapuutcában 751. sz. alatt. A vevő már csak azért is siessen a megrendeléssel, míg a segédszerhez remény lehet, hogy miért? ennek megfejtését a kis könyvben találja fel.

— Császár Ferenc fia Titusz előfizetést hirdet a „Magyar ösök képcsarnoka“ negyedik, és így az első szakasz utolsó füzetére. Ezen, irodalmunkban nagyérdemű Császár Ferenc által megindított vállalat, nagy pártolásra méltó, és megérdemlené hogy általa mindazon férfieművek kiszorítsanak házunkból, melyek ámbár Németországból kerülnek, de még is sem az izlést mozdítják elő, sem pedig kedélyünkre jó hatást nem tesznek. A negyedik füzet Bocskay István, Balassa Ferenc, Majthényi Mihály, Draskovich János, Mikó Ferenc, és Kubinyi László arcképeit hozandja. Előfizetési ára egy diszkiadású példánynak helyben átvéve 10 frt., postán göngyben küldve 10 fr. 70 kr. Olcsó kiadású példány helyben átvéve 3 fr. postán göngyben küldve 3 fr. 70 kr. újpénzben. Megrendeléseket elfogad (Császár Titusz, Pest, Lipótutca 20. szám, vagy Ráth Mór könyvkereskedő) az egész csupán diszkiadású I-ső szakaszra is 41 frt. 50 kr. jával, a postai utoni elküldést az említett áron kívül 1 frt. 70 krral eszközölvén.

— Heckenast Gusztáv a magyar classica literaturát minél tágasabb körben akarván terjeszteni, hogy e méltánylatot érdemlő törekvést elérhesse, elhatározta, hogy a magyar classicusok munkáit a lehető legolcsóbban és e mellett díszesen fogja kiadni. A kiadó a programm szerint, eddig is

birtokában lévén több classicus író munkáinak, most hirdetett vállalata részére másokéit is már részint megszerezte, részint pedig megszerzeni, s így reményli hogy e nagybecsű gyűjteményét idővel, a nemzet classicusainak minél nagyobb részére kiterjesztheti. Szándéka évenként 10 kötetet kiadni 5 újforint előfizetési árért. Vállalatát Kisfaludy Károly és Kölesy Ferenc összes munkáik kiadásával kezdi meg. E vállalattal, melynek szerkesztőjeül hírneves Toldy Ferencünk meg van nyerve, még egy másikat is szándékozik kapcsolatba hozni, t. i. mind azon költők érbe öntött szobrait kívánja kiadni, kiknek munkái e vállalata folyamában megjeljennek. A szobor nagysága 26 hüvelyk, az állvány magassága 33 hüvelyk. E második vállalatát azonban csak akkor kezdheti meg, ha az első 4000 előfizetővel meg lesz alapítva. Mindegyik költő szobrából egyegy példányt a magyar és erdélyi muzeumnak fog azok nevében fölajánlani, kik remek íróink ez újabb kiadására előfizettek, s kiknek neveit a vállalkozó egy emlékkönyvbe foglalva a nevezett két intézetnek át fogja nyújtani. E szobrok később másodöntvényben, u. m. érc, gipsz- vagy stearin-anyagból a nagy közönség által is megszerezhetők lesznek.

— A Teleki féle 100 aranyos pályadíjt a legjobb drámára Tóth Kálmán nyerte el „Egy királyné“ című drámájával.

— Rákosi László május elejéig az „Alföldi pacsirta“, második szállítását küldendő előfizetőinek. Ezen 100 eredeti népdalból álló gyűjteményt ajánlja Sárosy Gyula.

— Saját sárgos hirdetés. Egy sziléziai tartományi lapban a hirdetések közt ez olvasható: Valaki sötétpej lovát helyiség szűke miatt egy feketével akarja becserelni.“

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

(7. sz.)

Jégverés elleni biztosítás.

(2—3)

Az első magyar általános biztosító társulat főügynöksége.

ezennel tiszteletteljesen jelenti a t. c. közönségnek, hogy

a jégverés elleni biztosításokat

a fennálló igen előnyös feltételek mellett, és a legjutányosabb biztosítási díj mellett már is foganatba vette és megkezdte. A biztosítást keresőknek legnagyobb készséggel utmutatással szolgálnak a föltételek és díjak iránt, Temesvár april 12-én 1859,

Bandl testvérek

a szerbvajdaság, temesi bántság, román és illirbánsági határ-
ezredi vidék főügynökei.



MOLL

SEIDLITZ PORA



Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt **egyedül csak ez tüntetett ki érdemmel**, s a nemzetközi esküszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul bebizonyított.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „gólya“ című gyógyszerárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ára egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebi zonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulerjed. Hogy mit képes mivelní Moll Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor és alhasi bántalmaknál**, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyújtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértudulás, gyomor-göröcs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknel azt már mint bebizonyult ténytet kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életerőt nyertek.

Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre **Uhrmann M.** papir- és mű-árus úr.